

LBRIS

We know
books

Pr. Spyridon Bailey

CĂLĂTORIE ÎN MUNTELE ATHOS

Lucrare tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte
CALINIC
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

Editura Crimca
Suceava, 2023

Notă editorială	5
Gând către cititor	7
Capitolul I	11
Capitolul al II-lea	21
Capitolul al III-lea	37
Capitolul al IV-lea	57
Capitolul al V-lea	79
Capitolul al VI-lea	89
Capitolul al VII-lea	115
Capitolul al VIII-lea	141
Capitolul al IX-lea	155
Capitolul al X-lea	169
Capitolul al XI-lea	199
Capitolul al XII-lea	213
Capitolul al XIII-lea	233
Capitolul al XIV-lea	257

Marea și cerul se contopeau într-un albastru neînterupt, neted ca sticla și de o nuanță pe care nu o mai văzusem niciodată, în afara filmelor de la Hollywood. Feribotul se avânta cu forță pe suprafața apei, dând naștere unei dăre albe care se întindea în urma noastră. Acesta avea o punte plată, suficient de spațioasă, ce ar fi putut acomoda trei dube dispuse în șir indian; în partea din spate fusese amplasată o structură cu trei etaje, prevăzută cu scaune pentru pasageri. Ocupasem un loc la etajul superior, ceea ce îmi dădea ocazia să mă bucur nestingherit de peisajul care mi se derula, spectaculos, în fața ochilor.

Eram aproximativ cincizeci de persoane răspândite pe șiruri de scaune din plastic fixate cu elemente din fier în podea, acoperite cu o copertină de mari dimensiuni susținută de stâlpi, dar fără pereți. Aceasta oferea o umbră generoasă, care era binevenită inclusiv la ora zece dimineața, cu toate că o briză răcoroasă adia dinspre apă, înviorând pelerinii aflați la bord. Majoritatea pasagerilor erau greci, dar se puteau distinge și unele conversații răzlețe în franceză. Nu am auzit niciun pic de engleză și urma să nu mă mai aflu în preajma

niciunei voci feminine până la întoarcerea mea în lume.

În timp ce feribotul părăsea micul oraș Ouranoupolis, doi călugări au urcat treptele până la ultimul etaj, unde eram așezat și au ocupat două locuri pe scaune. Eram entuziasmat să îi văd, cu bărbile lor grizonate și lungi peste rasele ponosite. Arătau exact așa cum mi-i închipuisem, în baza nenumăratelor cărți pe care le citisem despre Athos. Într-un fel, prezența lor făcea ca experiența să pară cu atât mai reală – chiar și așa, unei părți din mine îi era greu să conceapă că, în sfârșit, mă aflam în drum către Sfântul Munte.

Un stol de pescăruși a început să înconjoare barca și câțiva dintre pasageri au ieșit de la umbră să le arunce pâine. Odată ce au identificat sursa hranei, au început să zboare în cercuri concentrice, din ce în ce mai aproape de noi – până când s-a petrecut ceva miraculos. Viteza aerului și cea a feribotului s-au sincronizat într-o armonie aproape perfectă, iar pescărușii păreau că pluteau suspendați în văzduh. Mai mulți pelerini și-au părăsit locurile pentru a-i hrăni, aruncându-le pâine direct în pliscurile deschise; au început să râdă, urmărind cum păsările înghițeau cu poftă firimiturile primite. Un bărbat grec cu mustață a fost primul care și-a întins mâna, ținând o coajă de pâine. La început, pescărușii s-au arătat neliniștiți; cu toate

acestea, câteva tentative de hrănire încununate de succes le-au câștigat încrederea și, ușor-ușor, au început să se apropie suficient de mult pentru a lua pâinea direct din mâna bărbatului. Alți pasageri i-au urmat exemplul, până când pescărușii ajunseseră să fie hrăniți la doar câțiva centimetri de cei prezenți. În jurul meu, camerele foto au început să zbârnâie frenetic, iar lumea urmărea spectacolul cu zâmbete largi întipărite pe chip, aidoma unor școlari încântați. Pe măsură ce feribotul se îndepărta tot mai mult de țărm, direcția vântului s-a schimbat, iar pescărușii au început să se îndepărteze de noi până ce s-au pierdut în zare. Această întâmplare a părut să relaxeze atmosfera: ori încotro priveai, vedeai zâmbete și râsete, iar pelerinii au început să inițieze conversații cu cei din jur.

Am început să mă gândesc la motivul care fusese catalizatorul acestei călătorii. Dorul îmi încolțise în inimă cu aproximativ două decade în urmă, dar dorința de a-l transforma în realitate devenise de nestăvilă în ultimele douăsprezece luni. Aveam o întrebare urgentă la care căutam răspuns și nădăjduiam să întâlnesc un călugăr înțelept care să mă sfătuiască în acest sens (aș putea pretinde că a fost vorba de altceva, dar acesta este adevărul). De fapt, nu era atât o întrebare, cât un sentiment de furie în legătură cu o anumită situație de care mă simțeam incapabil să mă eliberez. Furia fusese

direcționată către o anumită persoană, iar acest venin din sufletul meu era o povară ce mă apăsa considerabil. Mă rugasem stăruitor și profund, însă nu se întrevedea perspectiva găsirii niciunei soluții. Așadar un obiectiv important al călătoriei mele consta în identificarea unui mod de a face pace cu sentimentele care mă tulburau. Am început să mă gândesc din nou la aceste lucruri când, dintr-odată, am știut ce să fac. Era de-a dreptul ridicol. Aveam impresia că merg în Athos pentru a găsi o rezolvare impasului în care mă aflam, dar, pe măsură ce navigam către Peninsula, soluția a devenit evidentă. Am avut un sentiment copleșitor al sfințeniei celeilalte persoane și am înțeles, totodată, că este creată după chipul lui Dumnezeu. Această revelație mi-a anulat, pe loc, sentimentele de furie față de ea. Am simțit o ușurare extraordinară și am realizat că motivul pentru care îmi propusesem să fac acest pelerinaj devenise, pur și simplu, irelevant. Eram liber și despovărat de așteptările anterioare și puteam să primesc în mod firesc experiențele ce aveau să urmeze. Acest lucru era extraordinar de eliberator și, deși nu eram capabil să articulez ce se petrecuse, simțeam cum mâna lui Dumnezeu ghida întreaga situație. M-am ferit să mă atașez prea mult de acest gând; totuși, întâmplarea miraculoasă mi-a intensificat avântul și nerăbdarea vizavi de călătoria ce mi se așternea înaintea.

Pe măsură ce procesam cele întâmplate, s-au ivit la orizont primele mănăstiri. Navigam de patruzeci de minute și părea că, de nicăieri, își făcuse apariția o clădire joasă de trei etaje, din piatră albă, construită chiar la marginea mării. Unii pasageri s-au deplasat spre un punct favorabil pentru a face fotografii; acest lucru m-a bucurat, întrucât am realizat că nu eram singurul la bord care se simțea entuziasmat de evenimentele care aveau loc. Feribotul a încetinit lângă un mic debarcader din beton, iar câteva persoane au sărit pe mal. Am pornit din nou aproape instantaneu și am urmărit cum pelerinii care debarcaseră se îndreptau spre lăcașul străvechi și neclintit care părea să îi aștepte, dispărând puțin mai târziu în interiorul acestuia. Zidurile de împrejmuire dădeau impresia că învăluie protector viața pe care o conțineau, aidoma unui scut de apărare pentru călugării care se nevoiau în interior.

Același tipar de a ne apropia de mănăstiri pentru o scurtă debarcare s-a repetat de încă cinci ori. Unele dintre mănăstirile de pe coastă erau cu certitudine grecești, cu bisericile lor boltite, în care predomina albastrul. Cu toate acestea, am remarcat un complex uriaș care se distingea ca fiind cu siguranță rusesc. Era extrem de vast, fiind alcătuit din clădiri cu patru etaje, amplasate lângă turnuri, cu cupole masive, a căror arhitectură amintea de forma unei cepe, și cu

acoperișuri din ardezie roșie și albastră, uimitoare prin intensitatea culorilor. Imaginea mi-a readus în prim-plan importanța universală a Muntelui Athos, în calitate de centru spiritual al ortodocșilor de pe întreg mapamondul – inima care bate într-un trup de rugăciune rostită în nenumărate limbi pământești.

La un moment dat, mi-a atras atenția o mănăstire cu anumite clădiri nefinalizate; cu toate acestea, era în mod evident o construcție nouă.

– De ce este construită doar pe jumătate (l-am întrebat pe grecul de lângă mine)?

Într-o engleză rezonabilă, mi-a spus:

– Construcția a fost începută înainte de Revoluția Rusă, dar când au ajuns comuniștii la putere, au suspendat finanțarea și au micșorat obștea. De atunci, a rămas în acest stadiu.

Mi-a zâmbit, iar eu i-am mulțumit printr-un gest de înclinare a capului, în timp ce procesam tot ceea ce vedeam.

Câteva clipe mai târziu, am observat un călugăr scund, de aproximativ șaptezeci de ani, ce ducea pe umeri un sac de mari dimensiuni. S-a oprit și a început să îl desfacă, scoțând la iveală o colecție de mătâanii și de alte mici obiecte pe care le-a aranjat pe un cearșaf

pentru a fi vândute. Inițial, cei din jur nu i-au acordat atenție; totuși, îndată ce un bărbat a început să cercezeze obiectele expuse, i s-au alăturat și alții. În câteva minute, călugărul avusese deja șase clienți și realizase vânzări consistente. Eram interesat, la rândul meu; cu toate acestea, atitudinea rezervată, tipic englezească, m-a determinat să rămân pe loc.

Curând, o voce a anunțat printr-un difuzor de mici dimensiuni faptul că ne apropiam de Dafne, care era și destinația mea. La orizont se distingeau cinci sau șase clădiri cu acoperiș portocaliu, înalte de cel mult două etaje. Mă cuprinsese un entuziasm de nedescris. Arbuștii de culoare verde închis din fața noastră erau întretăiați de poteci prăfuite care conduceau spre tot ceea ce visam demult. Acesta era Sfântul Munte, patria sfinților și a pustnicilor; era ireal să mă aflu în acel loc.

Majoritatea pasagerilor coborau la Dafne, iar pe scări și pe punte au început să se formeze cozi. Un preot rus, care stătea în fața mea, s-a întors și mi s-a adresat în greacă. Am zâmbit și am zis:

– Îmi pare rău, sunt englez!

Aceasta era o expresie cu care urma să mă obișnuiesc. M-a privit surprins, deoarece eram îmbrăcat ca un preot grec.

– Englez (a repetat, într-un accent stricat)?

– Da, am confirmat, amuzat de reacția lui!

– Și preot (a continuat, arcuindu-și sprâncenele)?

Am confirmat din nou, iar într-un final a spus:

– Ortodox?

Am zâmbit la ultima sa întrebare; chiar mai mult decât a admite că sunt preot, a fi ortodox însemna totul pentru mine. Și-a strâns buzele pentru o clipă...

– Nu știam că există englezi ortodocși.

Ochii săi căprui închis mă priveau cu atenție.

– Da, mulți, l-am asigurat!

– Biserica Ortodoxă crește cu rapiditate în Vest.

A dat din cap într-un gest de aprobare și am avansat împreună cu rândul de pelerini pentru a pune picioarul pe pământ sfânt. Ne-am zâmbit în semn de rămas bun, dar aveam să ne reîntâlnim curând.

Zburasem din Anglia către un loc și o cultură care nu semănau cu nimic din ceea ce cunoscusem până atunci. Dar adevărul era că periplul meu către Muntele Athos începuse cu mulți ani în urmă.

„Să nu îți dorești ca totul să iasă mereu așa cum consideri că ar trebui, ci mai degrabă precum Îi place Domnului. Atunci vei fi netulburat și mulțumitor în rugăciune”.

Sfântul Cuvios Nil Athonitul

În 1965, Shrewsbury era cu mult mai departe de Muntele Athos decât este astăzi; mai departe în toate modurile posibile. Viața religioasă în Marea Britanie era în declin; cu toate acestea, în general, oamenii conservau anumite atitudini și obiceiuri care puteau fi numite creștine. *BBC*-ul încă nu întorsese spatele creștinătății și, cu siguranță, nu începuse asaltul asupra valorilor aferente. Era un an al schimbării; anul în care Rolling Stones lansaseră single-ul „Satisfaction” – anul venirii mele pe lume. Mă născusem într-o cultură în care oamenii respingeau tradițiile, iar autoritățile își pierdeau interesul în raport cu mesajele Bisericii Anglicane.

Părinții mei se căsătoriseră într-o capelă baptistă și eu fusesem botezat (sau creștinat, termen folosit de cei care nu merg la biserică) de către preotul local anglican; în jurul vârstei de cinci ani am fost trimis la o școală de duminică metodistă¹. Mi-a dispăcut acest

¹ Cursurile de școală duminicală funcționează pe baza unei programe prestabilite, ce are ca scop principal catehizarea participanților. Aceștia primesc adesea certificate și premii pentru

amestec nedorit în rutina sfârșiturilor mele de săptămână, întrucât locuiam într-o zonă rurală și, pentru mine, duminicile însemnau ore întregi de joacă pe câmpurile din preajma locuinței noastre. Aducerea aminte a copilăriei îmi evocă un sentiment de autentică libertate: lucru de care prea puțini copii din ziua de astăzi se pot bucura. Capela metodistă nu fusese aleasă pe baza niciunui considerent de natură teologică, ci datorită faptului că se afla în imediata apropiere a casei. Orișicum, aceste detalii erau lipsite de importanță pentru majoritatea persoanelor. Toate cultele religioase erau percepute ca fiind identice; cât timp preotul era „amabil” și nu se îndeletnicea cu activități îndoielnice, nimeni nu avea nimic de obiectat. Bănuiesc că vecina noastră, o metodistă convinsă care locuia la două case de noi și care avea o fiică în clasă cu mine, a avut o oarecare influență asupra deciziei de a-mi fura orele libere ale sfârșiturilor de săptămână.

Privind în urmă, nu pot să nu mă întreb câte seminte duhovnicești au fost plantate și cât de recunoscător ar trebui să fiu pentru acea scurtă influență „creștină” asupra vieții mele. Nu știu să fi fost vreodată impresionat sau entuziasmat de ceva ce s-a petrecut acolo; din

---

implicare și prezență. La școala duminicală se servește uneori un mic dejun frugal.

contră, îmi amintesc limpede că mă plictiseam grozav și îmi doream să fiu în altă parte. Aveau un covor albastru închis care era în permanență curat și imaculat, iar acest lucru mă făcea să mă simt stingher, ca și când copiii noroioși trebuiau să calce cu multă grijă pe el. Iar eu mă număram printre cei mai noroioși copii. Singurul lucru de care îmi mai amintesc era o pictură a lui Iisus, care mi-a lăsat o impresie puternică. Era înfățișat într-un mod destul de romanțios, cu tenul deschis la culoare; totuși, pictorul reușise să immortalizeze imaginea unui tărâm neobișnuit, ce evoca un loc arid, desprins dintr-un trecut îndepărtat. E posibil să fi fost singura imagine din sfera credinței pe care am văzut-o în afara unei cărți în acei ani și îmi amintesc lămurit că exista ceva ce mă atrăgea la acest tablou. Nimic mai mult; totuși, este posibil să fi fost de-ajuns.

După acea scurtă tentativă de a-mi inocula valori creștine, părinții au cedat insistențelor mele și am renunțat să mai merg la școala de duminică. Mi-am reluat obiceiurile de-a escalada copaci și de a dispărea cu orele în pădure, iar pe la biserică nu am mai trecut în următorii paisprezece ani.

Parcursul care a condus la pelerinajul meu în Athos a avut două stadii premergătoare. Primul a fost descoperirea învățaturii creștine, iar al doilea, chemarea Ortodoxiei. Nu am multe amintiri importante